

Nowa podstawa programowa – nowa koncepcja edukacji małego dziecka

Już po raz drugi w ciągu ostatnich 10 lat nastąpiły zmiany strukturalne i programowe polskiego szkolnictwa.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół wprowadza z nowym rokiem szkolnym 2009/2010 zmiany w edukacji dziecka. Podlegać im będą m.in. uczniowie, którzy zaczną naukę w klasie pierwszej. Uczniowie klas drugich i trzecich będą kontynuować naukę zgodnie z obowiązującą obecnie podstawą programową (Dz.U. z dnia 31 sierpnia 2007 r. Nr 157, poz. 1100)

Nowa podstawa programowa określa **cele i treści nauczania, umiejętności uczniów oraz zadania wychowawcze szkoły**, które są uwzględniane w programach wychowania przedszkolnego oraz w programach nauczania. Zapisy w tym dokumencie wyznaczają zakres wiadomości i umiejętności, w jakie powinien być wyposażony uczeń o przeciętnych możliwościach. Jest to bardzo istotne założenie, gdyż wiadomości i umiejętności ukształtowane w klasach młodszych będą stanowiły „bazę i punkt wyjścia” do nauki w kolejnych klasach.

Celem kształcenia na etapie wczesnoszkolnym jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.

Struktura podstawy programowej

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych jest podzielona na dwa etapy edukacyjne:

I etap edukacyjny – obejmujący klasy I – III nazwany został **edukacją wczesnoszkolną** realizowaną w formie kształcenia zintegrowanego, gdzie treści kształcenia ułożone są spiralnie. W każdym następnym roku edukacji wiadomości i umiejętności nabyte przez ucznia powinny być pogłębiane, a następnie rozszerzane.

II etap edukacyjny, obejmujący klasy IV – VI to edukacja przedmiotowa. Po każdym etapie kształcenia opisane są **efekty kształcenia** wyrażone w języku wymagań zgodnie z zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. (Dz.U..UE C z 6.05.2008).

Cele kształcenia sformułowane są w języku wymagań ogólnych (np. wyposażenie ucznia w umiejętność czytania), a treści nauczania oraz **oczekiwane umiejętności uczniów** – w języku **wymagań szczegółowych** (np. rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji – po

klasie I; czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym i wyciąga z nich wnioski po klasie III).

Taka struktura podstawy programowej ułatwi nauczycielom formułowanie wymagań wobec ucznia oraz badanie efektów kształcenia, a dyrektorom – realizację zadań nadzoru pedagogicznego.

Precyzyjny opis wymagań na koniec każdego etapu kształcenia ma zapewnić spójność procesu nauczania. Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej jest spójna z podstawą wychowania przedszkolnego oraz z podstawą nauczania dla klas IV – VI.

Właściwa realizacja celów i zadań zawartych w podstawie programowej ma zapewnić **harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny uczniów.**

Kształtowanie umiejętności odbywa się już na etapie kształcenia zintegrowanego w ramach:

- **Edukacji polonistycznej**
- **Języka obcego nowożytnego**
- **Edukacji muzycznej**

3

- **Edukacji plastycznej**
- **Edukacji społecznej**
- **Edukacji przyrodniczej**
- **Edukacji matematycznej**
- **Zajęć komputerowych**
- **Zajęć technicznych**
- **Wychowania fizycznego**
- **Etyka/religii**

W nowej podstawie programowej dla pierwszego etapu edukacji wykaz wiadomości i umiejętności ucznia został wyodrębniony dwustopniowo:

- ✓ Po zakończeniu edukacji w klasie pierwszej, podkreślając w ten sposób ciągłość procesu edukacji rozpoczętego w przedszkolu i kontynuowanego w szkole podstawowej i uwzględniając możliwości rozwojowe ucznia klasy I;
- ✓ Po zakończeniu I etapu edukacji, czyli po klasie trzeciej – akcentując realizację celów kształcenia i badając poziom osiągnięć ucznia.

Edukacja polonistyczna – Zmiana polega na tym, że klasa I jest pierwszym etapem nauki czytania i pisania, a w klasie II i III umiejętności te są intensywnie rozwijane. Umiejętności te kształtuje nauczyciel według wybranej przez siebie metody, dbając o łączenie czytania z pisaniem i pamiętając, o tym, że **tylko połowę czasu przeznaczanego na edukację polonistyczną** uczniowie mogą zajmować się rysowaniem, i pisaniem siedząc przy stolikach.

W nowej podstawie programowej nie ma listy lektur proponowanych na danym etapie nauczania, jak to było poprzednio. Wyboru dokonuje nauczyciel. Dobór ma uwzględniać następujące gatunki literatury dziecięcej: baśnie, bajki, legendy, opowiadania, wiersze, komiksy.

Analiza zachowania postaci literackich, filmowych i teatralnych pozwoli na rozwiązywanie kłopotów wychowawczych.

Edukacja matematyczna - W klasie I uczniowie liczą i sprawnie dodają i odejmują w zakresie 10, znając liczebniki do 20. Rozwiązują zdania matematyczne, manipulując, a dopiero potem zapisują rozwiązania. Podczas tych działań dzieci powinny korzystać z zeszytów ćwiczeń najwyżej $\frac{1}{4}$ czasu przewidzianego na edukację.

Zajęcia komputerowe – w korelacji z innymi obszarami edukacji powinny być prowadzone zajęcia komputerowe. Zaleca się, aby zajęcia mogły odbywać się w szkolnych pracowniach komputerowych, a uczeń miał do swojej dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu. Wskazane jest, aby w sali lekcyjnej było kilka zestawów komputerowych z oprogramowaniem dostosowanym do możliwości dzieci. Jednak komputer nie może być jedynym źródłem informacji wykorzystywanym podczas zajęć.

Edukacja przyrodnicza – wiedzę przyrodniczą należy przekazywać z Internetu, pakietów edukacyjnych i innych źródeł. Zajęcia z edukacji przyrodniczej powinny być realizowane w naturalnym środowisku poza szkołą.

W Sali lekcyjnej powinny natomiast kącki przyrody zachęcające dzieci do prowadzenia obserwacji i doświadczeń. Jeżeli nie ma takiej możliwości należy organizować zajęcia w ogrodzie botanicznym, gospodarstwie rolnym.

Wychowanie fizyczne – obejmuje kształtowanie sprawności fizycznej dzieci oraz edukację zdrowotną. Ważne jest, aby zajęcia prowadzone były bezpośrednio na boisku lub w sali gimnastycznej. Celem edukacji zdrowotnej na tym poziomie nauczania jest dbanie o zdrowie swoje i innych. Wykaz wiadomości i umiejętności obejmuje 4 obszary: sporty całego życia i wypoczynek, sprawność fizyczną, trening zdrowotny, bezpieczeństwo i edukacja zdrowotna.

Edukacja muzyczna- wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki.

Należy włączać muzykę do codziennych zajęć.

Przestrzeń edukacyjna – Zgodnie z koncepcją edukacji zaprezentowaną w znowelizowanej ustawie o systemie oświaty, o tym czy dziecko sześciolatnie pójdzie do pierwszej klasy, zadecydują rodzice. Taka sytuacja będzie do 2012 roku, kiedy wprowadzony będzie obowiązek szkolny dla wszystkich dzieci sześciolatków. W tej sytuacji mogą się uczyć wspólnie dzieci 6- i 7-letnie. Dlatego szczególną uwagę poświęca się projektowaniu przestrzeni edukacyjnej w sali, w której odbywają się zajęcia z dziećmi. Powinna się ona

składać z odpowiednio przystosowanych i wyposażonych części: **edukacyjnej i rekreacyjnej. Zalecane jest wyposażenie części edukacyjnej w:**

- Sprzęt audiowizualny
- Komputer z dostępem do Internetu
- Gry i zabawki dydaktyczne
- Kącki tematyczne
- Biblioteczkę

Sugeruje się ponadto, by edukacja w klasach I-III odbywała się w zespole nie większym niż 26 osób.

Zadania szkoły

- Realizowanie programu nauczania skoncentrowanego na dziecku, na jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia się
- Respektowanie trójpodmiotowości oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń-szkoła-dom rodzinny
- Kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy
- Poszanowanie godności dziecka
- Dbłość o to, aby dziecko mogło nabywać wiedzę i umiejętności potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i korzystania z nich.
- Aktywne uczestnictwo w życiu społecznym
Etap edukacyjny to „tylko czy aż 3 lata?” Warto zastanowić się nad tym pytaniem i dokładnie przeanalizować podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych.

Opracowała: Anna Mąkol